

ljudstvo vspodbujalo k pobožni molitvi v hiši Gospodovi. Ne bom grajal, rajši Vam o priliki sporočim kaj veselega o našem cerkvenem glasbenem napredku, kar naj bi bilo tudi drugim v vspodbudo in posnemo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo naš svetli cesar biva jo sedaj s cesarico v francoski Rivieri. Carnot, predsednik francoske republike, jih je telegrafično pozdravil. — Na Dunaju te dni zborujeta gosposka zbornica in zbornica poslancev. Zbornicam na Dunaju in v Budapešti se je predložil načrt postave, s katero se pooblašča vlada, da do konca leta začasno vredí trgovske razmere z vunanji državami. — Finančno ministerstvo je zaukazalo, da naj se pregledajo vse državne blagajnice ali kase. — Vlada je objavila načrt volilne spremembe, po kateri se bode napravil jeden oddelek volilcev, večina delavcev, ki bi naj volili 43 poslancev za državni zbor.

Češko. Že tudi tukaj počí včasih kaka bomba ali dinamitna patrona, ki jo nastavi kak anarhist. — Češko-židovsko društvo so nedavno razpustili, ker se je začelo baviti s politikom. Ni ga škoda.

Moravsko. Verni Moravci bodo letos obhajali katoliški shod. Lepo in veselo znamenje, posebno pa to, ker v Olomucu hočejo ustanoviti katoliško vseučilišče.

Štajarsko. Graška tehnika ali visoka šola za inženirje se v drugem polletju otvori. Tamošnje vseučilišče boja dobi na jesen docenta, ki bo podučeval slovenski jezik.

Koroško. Liberalni deželni poslanci hočejo imeti v novi deželni bolnišnici luteranske diakonise za strežnice, kakor smo že poročali. To pa je vendar preveč dozdej zaspanim nemškimi katoličanom; 25. februarja se je 200 kmetov na shodu v Gornji Beli izreklo zoper to naredbo. — Dr. Steinwender je zopet izvoljen. — V Beljaku izhaja novi tednik »Kärntner Nachrichten«, ki strastno pobija vse, kar je slovenskega in katoliškega.

Kranjsko. Zadnjo nedeljo večer so v Ljubljani zlikovci, bržčas nemčurski, pomazali cesarske orle na nabiralnikih pisem. — V Ambrusu na Dolenjskem se bode napravil vodovod za 110.000 gld. — Davkoplačevalci so letos zadovoljni z deželnim zborom, ker njim tokrat ni naložil nobenih novih davkov.

Primorsko. Za škofa na otoku Krka je imenovan Tržaški kanonik in župnik msgr. Andrej Šterk. — Cesaričinja Stefaniya se je oni teden odpeljala iz Trsta v Egipt in od tam obišče tudi Jeruzalem, kamor se je 7. t. m. napotilo tudi več avstrijskih romarjev. — Blizu Polja sta nedavno po noči trčila dva parnika in je jeden zelo poškodovan. Na tem je bil pri tej nesreči ubit jeden pomorščak, štirje pa hudo ranjeni. — Država bode bržkone vzela v oskrbovanje tržaška javna skladišča, in tedaj je upati, da se bode tamkaj tudi s slovenskimi delavci pravično ravnilo.

Ogersko. Zadnjo nedeljo se je za civilni zakon izreklo na velikanskem shodu v Budapešti blizu 130.000 ljudi, večinoma židov ali od teh podkupljenih. — Knez-primas je dal objaviti oni del kralju predložene spomenice, v katerem naravnost nasprotuje civilnemu zakonu, kajti zakon je zakrament, ki se ne sme sklepati pred uradnikom (nekateri rekó, za grmom); ter je nerazvezljiva zaveza. — Dne 4. t. m. so se avstrijski in ogerski ministri v Budapešti sešli, da se pogovoré glede trgovske pogodbe z Rusijo.

Vunanje države.

Rim. Sv. očetu so 2. t. m. kardinali častitali k rojstnemu dnevni in obletnici kronanja za papeža. Leon XIII. so pri tej priliki v kratkih in jedernatih besedah govorili o dobrodejnem vplivu sv. katoliške cerkve.

Italijansko. Crispi namerava ustavo nekoliko spremeniti, predno se bode razpravljalo o finančnih in davčnih predlogah. Izjemno stanje bode baje preklel takoj, ko dovoli poslanska zbornica, da se sme sodnijsko postopati proti poslancu De Felice Giuffridi, ki je brž v zvezi s sicilskimi zmešnjavami.

Francosko. Dne 1. t. m. je več sto dijakov slo v sprevedu v Parizu pred spomenik device Orleanske, Ivane d'Ark, katero bodo papež za zveličano proglasili. — S strahom opazajo državniki, da na Francoskem mnogo več ljudi umrje na kmetih, kakor se jih rodi; katoliški možje trdijo, da je tega kriva nenravnost v zakonskem življenju.

Nemško. Trgovska pogodba z Rusijo se je izročila v državnem zboru posebnemu odseku in bode pred veliko nočjo gotovo sprejeta, kajti Nemci se bojé Rusov, oni Nemci, ki radi z Bismarckom trdé: »Mi Nemci se razven Boga nikogar ne bojimo«. — V pruski zbornici poslancev zahteva katoliški centrum katoliškega zastopnika v ministerstvu za bogočastje.

Angleško. Ministerski predsednik 84 letni Gladstone je odstopil in njegov naslednik je postal bogati lord Rosenbery. Ker bode liberalna, a vsem pravična dosedanja vlada težko imela zanesljivo večino v poslanski zbornici, zato se je zasedanje zaključilo.

Švedsko. Državni zbor je sprejel postavbo, po kateri se naj ustava toliko spremeni, da bode v prvi zbornici 150 in v drugi 230 poslancev, od katerih se naj na kmetih voli 150, 80 pa v mestih. Tukaj torej vedó, kateri stan je najtrdnjša podlaga državi.

Rusko. Ministru Giersu se je zdravje precej zboljšalo. — Kjer le more, tam rada zatira ruska vlada svoje katoliške podložne. Ali ne ve, da so ti najzvestejši podaniki?

Srbsko. Radikalni voditelji bi radi napravili kako rabuko, a gotovo vedó, da je preprosti narod udan sedanji vladarski hiši, Obrenovičem.

Črnogorsko. Večina hercegovskih beguncev se meseca aprila preseli na Srbsko, v okraj Leškovac, ker jim je črnogorski knez prestrog.

Amerika. V severnih zedinjenih državah je te dnistopila v veljavo postavba, po kateri noben tovarnar za nižjo plačilo ne sme iz Evrope ali od drugih dobivati delavcev, kakor je tamkaj navadno. — V Braziliji je za predsednika republike bil izvoljen predsednik senatu dr. de Moraes.

Za poduk in kratek čas.

Nekaj o petróleju ali kámenem olju.

(Iz 3. zvezka A. Kosijevé »Zabavne knjižnice za slov. mladino«.)

Ko na večer tihi mrak razpne svoja temotna krila čez vso naravo in še vi, otroci — zlasti v zimskem času — svojih domačih nalog niste popolnoma naredili, prižgejo skrbna mati lampo ali svetilko, in pri svetlobelej petrolejske luči vam je potem mogoče nadaljevati ter dovršiti svoje pričeto delo.

Marsikdo izmed vas gotovo misli, da se petrólje že od nekdaj rabi v svečavo. Toda kdor tako misli, zelo se moti. Le poprašajte dedka ali babico in morda vam še celo oče morejo povedati, kako slabo in motno

je brlela še pred kakimi tridesetimi ali pet in tridesetimi leti v stanici vaših praroditeljev majhna, z repičnim oljem ali pa s svinjsko mastjo napolnjena svetilka. Tudi lojenih sveč in pa borovih tresak se je v prejšnjih časih mnogo več porabilo nego-li dandanes. Petroleja seveda takrat pri nas nikdo še poznal ni.

Da se petróllej tudi imenuje kámeno olje, je znano, bolj običajno je vendar oznamenilo petróllej, kar pomeni isto kakor kámeno olje. Beseda »petra« znači namreč pečino ali skalo, »oleum« pa olje; torej iz pečine izvirajoče olje ali kámeno olje. To ime je za petróllej tudi kaj primerno, zakaj ta tekočina izvira iz pečin kakor voda. Kedar priteče iz zemlje, je petróllej malokdaj čist, češče je vsled raznih primesij rumen ali rumenkastorjav. To je surovi petróllej, ki je zelo močnega, neprijetnega duha.

Kámeno olje se dobi v naravi v raznih podobah in se tudi vsled tega različno imenuje. Kakor voda čisto in redko se imennje naphtha (izgovori: nafta), kar prihaja od orijentalške ali jutrove besede »nafata« = izvirati, iztekati se. Pravi petróllej, s katerim svetimo, je rumenkastorjavo in gosto kámeno olje. Temnorjavej in žilavej snovi se pravi tēr ali katran. Dobode pa se tudi kámeno olje v podobi trdega telesa, to je zemeljska smola ali klej (astalt). Klej so rabili pri zidanju vodnih stavb že v starodavnih časih, in še dandanes se rabi v te namene.

Očiščen petróllej je rumenkastobebe barve ter gori tudi brez stenja s svetlim sajevim plamenom, razširja poseben, neprijeten duh.

Surov ali neočiščen petróllej ni za rabo, ker že pri navadni toplini hitro izhlapi. Ti hlapi so zelo nevarni, hitro se vžgō in dokaj nesreč se je že vsled tega zgodilo. Tu naj omenim samo jedno tako nezgodo.

Največ petrólleja se dobiva že nekaj let sem blizu Oil-Springa v Severni Ameriki. Takoj iz začetka, ko so ondi razkrili petróllejeve vire, hotel si je neki delavec, ki še petróllejevih svojstev ni dobro poznal, prižgati z žveplenko smodko. A komaj se dotakne svetli šibični plamen petróllejevega plina, izpremeni se ves plin v ognjeno morje, v katerem je našlo 22 delavcev strašno smrt. Iz studenea samega pa je tekla goreča reka tako dolgo, dokler je bilo še kaj petrólleja v studencu. O takih in sličnih nesrečah je bilo sprva večkrat čitati in slišati. Ni torej čudo, da se je preprosto ljudstvo te prekorsitne svečave v začetku tako balo, da ni hotelo nič vedeti o njej. Saj je vendar glas, kako nevaren je petróllej, prodrl celō iz daljne Amerike sem k nam.

Stareji ljudje pripovedujejo, da se je pred kakimi pet in tridesetimi leti petrólleja vse tako balo, da se je moral pri županu opravičiti oni, ki se je bil drznil kupiti petróllejevo lampo ter svetiti s tem novim, smrdljivim oljem. Včasih pa je moral tudi tak »predrznež« petróllejsko svečavo opustiti ter lampo razbiti, ker mu boječi sosedji niso dali miru, češ: lampa mu bode razletela in strašen požar lahko spravi tudi nas v grozno nesrečo.

No, polagoma je ljudstvo vendarle začelo spoznavati velike prednosti, katere ima petróllej v primeri z drugo svečavo. Sicer pa je petróllej, s katerim svetimo v svetilkah destilovan ali očiščen in zato ni tako nevaren.

Petróllej se dobi, ako se izkopljejo v kraju, ki je s to oljnato tekočino napojen, velike, našim vodnjakom podobne jame. Iz teh jam petróllej ali sam curlja ali ga pa morajo črpati (pumpati), kakor pri nas vodo iz studencev.

Omenil sem že zgoraj, da je Severna Amerika petrólleja najbogatejša zemljina. Tu naletiš na vire, ki dadō na dan 30—80.000 litrov kámenega olja. Tudi

naši domovini ne manjka te prekorsitne prirodnine. Pridobiva se v Galiciji, na Slovenskem pa pri Rablji na Koroškem.

Na vsej zemlji se dobi na leto nad 100 milijonov hektolitrov petrólleja. Gotovo poprašaj: Od kod je prišlo v zemljo toliko te gorljive tekočine? Misli se sploh, da je petróllej nastal vsled počasne razkrojitve rastlinskih snovij, ki so že več tisoč let trohnele v zemlji. Olnate dele je vročina izgnala ter je združila potem v plasti pečin ali kamenja. —

V kupčiji se razpošilja petróllej v majhnih sodčkih, ki so od zunaj navadno modre barve, znotraj pa so z vročo galunovo raztopino dobro zaliti, da petróllej ne more premakati.

Kámeno olje je bilo kot zdravilo že v starem veku znano, a od leta 1859, ko je Drake blizo kraja »Titusville« v Severni Ameriki odkril zelo bogat petróllejev vir, postala je ta prekorsitna prirodnina predmet svetovne kupčije.

Mislim da ne bode odveč, ako podam h koncu še nekoliko migljajev, kako ravnati s petróllejskimi lampami, da se ognemo raznim nesrečam. Čeprav — kakor je bilo že omenjeno — očiščen petróllej ni tako nevaren kakor surov, vendar se je po neprevidnem ravnanju s to tekočino pripetila že marsikatera velika nezgoda. Pomni torej: Ako ti je treba gorečo lampo prenesti, stōri to, kolikor mogoče počasi in mirno; naglost v tem oziru je že marsikoga izučila. Stenj prehitro odsukati ni varno, istotako je nevarno pihati pri gašenju zgoraj v cilinder: svetilnica ti lahko razleti. Najprevidnejše se petróllejska luč ngasne, ako se stenj nekoliko odsuče ter potem spodaj med špranje v tako imenovane sapnike pihne.

Pomniti je še, da lampe ne smejo biti nikdar do vrha napolnjene in pa da je treba taiste večkrat snaziti, da se sapniki ne zamašijo.

Anton Kosi.

Smešnica. Neki meščan s Štajarskega je bil na Dunaju. O poldne si gre želodec tolažit v imenitno gostilno. Naroči si jedil in med tem ogleduje sila majhne žemlje. Ko mu natakar prinese juhe, ga vpraša: »Vi, kako je to mogoče, da so pri nas žemlje skorej dvakrat večje od tukajšnjih?« Natakar modro odgovori: »Gotovo peki več testā vzamejo!«

Razne stvari.

(Češčenje presv. Rešnjega Telesa.) Dne 6. t. m. na god sv. Kolute, prve frančiškanke, so naš mil. knezokof v kapelici tukajšnjih čē. frančiškank ob 8. uri imeli sv. mašo in ganljivo pridigo, po kateri so slovesno izpostavili v monštranci presv. Rešnje Telo, da ga bodo častile noč in dan častite sestre frančiškanke in druge pobožne duše. Naj bi se spolnile besede našega mil. nadpastirja: »Zakramentalni Jezus naj s tega svojega prestola obilno blagoslavlja mesto Maribor in vso škofijo!«

(Vabilo k občnemu zboru družbe duhovnikov.) Z letom 1893 je zopet dotekla triletna poslovna doba družbe duhovnikov in je prav zato po § 20 dr. pr. za predsednika nastopila dolžnost, sklicati občni zbor, da po § 15 dr. pr. izvoli sedem odbornikov, odborniki pa predstojništvo za bodočo triletno poslovno dobo 1894—1896. Občni zbor, kateri pa k svoji sklepčnosti v ta namen potrebuje 20 pričujočih družbenikov, se bode obhajal 13. t. m. to je, bodoči vtorek ob 11. uri predpoldne v kn. šk. pisarni. H kateremu občnemu zboru vse čē. gg. družbenike uljudno vabi predsednik.